

אגרת א

ע"ד ריבוי התוארים הנהוג היום

בעה"י, אור ליום י' פ' בא עזרתכם לפ"ק (תשל"ז)

לפא"מ כבוד הגאון הגדול פאר הדור
מאבירי המשיבים לדופקי בתשובה וכו' וכו'
הגר"ם קליין שליט"א.

אחריה"ט דהדר"ג בכל הכבוד הנני מן המודיעים שקבלתי מכתבו היקר אך עדיין לא
זכיתי להתעמק בסוגיא זו מפאת חולשתי ל"ע ונוסף לזה חבילי טירדן קשין וכו'.

התוארים המוגזמים

והנה הדר"ג שליט"א שלח לי וכו', לזאת שלחתי עוד להשיבה הק' דהדר"ג וכו', והנה
מטוביתא דמר נה"ר שליט"א אכתוב איזו מילין ע"ד התוארים הנהוג בזמנינו, והרי אחז"ל
בירושלמי סוף שבעית דמאן רידע חדא מסכתא ומוקדן לי' בגין תרתי צריך למימר להו
חדא אנא ידע, וא"כ מה נאמר ומה נדבר בכגון אני עני כשנכתב עלי תוארים מוגזמין
מאד מאד בומן שאפילו חדא לא ידענא כהוגן וכו', וע"פ רוב גם הכחשה לא תועיל כי
יאמרו שהוא אוחו במידת הענוה (אם לש"ש אם שלא לשמה אלא בכדי שיחזיקוהו
בענוה).

ומה טוב לסדר כמוש"כ בהקדמת הגרעק"א ז"ל בתשובות לכתוב רק מלה הראשונה
מהתוארים ואפשר להוסיף תיבת וכו', והמקבל את המכתב יפרש את וכו' כמו שירצה.

וכש"כ שאבקשה מאוד לעשות עמי חסד שכשידפים הדר"ג אחד מהמכתבים (דשרר
לן) בתוך ספר שישמיט כל התוארים הנוראים שכתוב עלי, ובטחוני ברוב צדקתו דהדר"ג
שימלא בקשתי, והשי"ת שנותיו יאריך בכל טוב סלה ולהרביץ תורה לעדרים מתוך
הרחבת הדעת עד ביאת הגוא"צ בב"א.

הכ"ד הרוש"ת באמת ובתמים כל הימים.

יעקב ישראל קניבסקי

וכדי שלא יהי' מכתבי ריקם בקשתי מנכדי שיעתיק קושיא אחת שצל"ע גדול . . .
(המשך דברי האגרת בחלק השו"ת, ראה לעיל עמוד פ)

אגרת ב

בענין הנ"ל

למנהל הקהילה

ת"ת תשס"ב

עש"ק לסדר ויהי ידיו אמונה עד בא השמש התשל"ז כנ"י יצו"א

מע"כ הרב רומה למלאך ה' צב-אות יבקשו תורה מפיהו

ה"ה מרן הגה"ק רשכבה"ג וכו'

מוה"ר ר' יעקב ישראל קניבסקי שליט"א

גדול מרבן שמו.

אחרשכ"ק ביראת הכבוד.

התאריך

אחרי חתום

מכתבו היקר קבלתי ונתמלא הבית אורה כראות פני אלה' ותרציני, והגני מצטער מאד מחולשת כנ"ק ואנו מצלין לאריכת ימיו ושנותיו בטוב ונעימים בבריות גופא ונהורא מעליא ועוד ינוב בשיבה דשן ורענן עדי יבא ינון אמ"ס.

אם התוארים מוגזמים ולחבת הקודש כד' להשתעשע בדבריו הקדושים אבא כאן במילין קצירין להבין אלין מיליא מעינין לרקיעיא מגלין פתגמין מאד נעלמים חזא יקירא עמיקא וטמירא ולא מילתא אושא, ע"ד התוארים הנהוג בזמנינו דהרי אמהו חז"ל בירושלמי סוף שביעית דמאן דידע חדא מסכתא ומוקרין ליה בגין תרתי צריך למימר להו חדא ידע, וא"כ מה נאמר ומה נדבר בכגון אנא עני כשנכתב עלי תוארים מוגזמין מאוד מאוד בזמן שאפילו חדא לא ידענא כהגון וכו', וע"פ רוב גם הכחשה לא תועיל כי יאמרו שהוא אוחו במדת הענוה (אם לש"ש אם שלא לשמה אלא כדי שיחזיקוהו בענוה), ומה טוב לסדר כמ"ש בהקדמת הגרע"א ז"ל בתשובות לכתוב רק המלה הראשונה מהתוארים ואפשר להוסיף תיבת וכו' והמקבל את המכתב יפרש את הוכו' כמו שירצה, עכ"ל קרשו.

הרב רומה למלאך ה' צבא'

ומכאן ואילך דברי התלמיד הרוצה להתלמד, הנה בענין התוארים הנוהגים בזה"ז כבר כתבתי קצת מזה בספרי ח"ה סי' קפ"ח, והנה אמרו ז"ל אם הרב רומה למלאך ה' צב' יבקשו תורה מפיהו, ולכאורה מי זה שיודע צורת המלאך שידע אם רבו רומה לו שיבקש

תורה ואם לאו אל יבקשו, וקבלה בידינו במקום שאמרו פן ואל אינו אלא לא תעשה שאסור לבקש תורה מפיהו, וחשבתי בס"ד שהתלמיד צריך לחשוב שהדב דומה למלאך ה' וגו', שהוא יאמין שהוא באמת צדיק וראוי לבקש תורה מפיהו ולדמותו למלאך או יבקש תורה מפיהו, הרי לן התלמיד צריך לדמות את רבו למלאך ה', הגם שרבו יודע שאינו דומה למלאך דאל"כ אכתי הגם אם התלמיד רוצה ללמוד ממנו, הרב צריך לומר לו שאינו דומה למלאך ואינו ראוי ללמדו תורה ואסור לבקש תורה הימנו. ודברי הירושלמי לכאורה לפענ"ד נאמרין רק כשבאים לחלק כבוד בסתם לאדם, אזי צריך לומר להם אינו מגיע לי כבוד בשביל ב' מסכתות כיון שלא למדתי רק אחת, אבל כשכותב בדרך מו"מ בהלכה וכיוצא בו שרוצה ללמוד או ללמד אפשר שלא נאמר הדבר, ועוד אפשר דהלא קיי"ל גדולה מזו התלמיד מותר לו להתניף לרבו כדי שילמדו תורה, וכן הרב מותר להתניף לתלמיד בשביל שילמוד ממנו תורה, א"כ אפשר דהני תוארים ג"כ בכלל זה.

התוארים, להדמת קרן התורה

גם כי שמעתי בשם הגה"ק ארמו"ר בעל דברי חיים מצאנו, שפעם בא רב חשוב מאד וכבדהו מאד, ואמר הרב הנ"ל ירושלמי הנ"ל שהלומד מסכת אחת וכו' והנה מכבדין אותו יותר מלמודו, והשיב לו הגה"ק ז"ל (אמת אבער איר וויסט דען ווי פיעל כבוד ס' קומט פיר איין מסכת), הידעתם כמה כבוד מגיע בשביל מסכת אחת, וכל הכבוד שאנו נותנים אינו אפילו התחלה לפי המגיע עבור מסכת אחת. עוד נלפענ"ד דבאמת הכל לפי המכבד והמתכבד ויפתח בדורו כשמואל בדורו, ובגמ' אמרו לא מצא בת ת"ח ישא בת גדולי הדור, הרי דעל גבאי אפשר לכתוב גדול הדור, ועכ"פ בכל דור ודור עמד ושתלן הקב"ה, ובכל דור ודור חייב אדם לומר בשביל אלו הצדיקים נברא העולם, ומצוה לכבדם ולגדלם ולנשאים ולרוממם על כל עם. ובעונ"ה כמה מושפל כבוד התורה, ולכן אדרבה מצוה לפענ"ד שיראו התלמידים שב"ה לא אלמן ישראל ח"ו וישנם עדיין בינינו צדיקים טהורי לב ונפש קדושי עליון שמוסרים נפשם על התורה. וגם זה לפענ"ד ענין של לימוד להדור הזה, וע"ד זה מפרשים מה שכתב משה רבינו ולא קם נביא עוד בישראל כמשה אע"פ שהי' ענו מאד מכל אדם, מכל מקום כתבו למען דעת בישראל וגם זה חלק מהתורה וידעתי כי כמה צעירי הת"ח מתעוררים עי"ז לכתוב חרושי תורה.

עוד נלפענ"ד דלפעמים הוא בכלל בזיון, והגם כי קיי"ל רב שמחל על כבודו כבודו מחול אבל על בזיונו כתב הריב"ש ועוד פוסקים דאינו יכול למחול, והנה לפעמים כשכותב תואר שאינו ראוי לאדם גדול ויראו התלמידים שהתואר אינו לפי הכבוד יחשבוהו לבזיון לכבוד התורה ויכעסו על הכותב, ונמצא בזיון להנכתב בשבילו והם יחזרו ויבזו את

הכותב או עכ"פ בלכם יבזוהו ויחשבוהו למתעתע או למבזה רבם ויצא מזה בזיון וקצף ח"ו. ועוד הם כמה טעמים ומה"ט לפענ"ד הנהיגו בדור האחרון שמפרטין קצת בתוארים. ובררך צחות שמעתי שפעם שאל השואל קושיא ונעלם ממנו דברי רש"י מפורש והמשיב הי' הגה"ק מצאנו וכתב בתואר אל כבוד הרב הגאון, ושאל לו בנו אבי על מי שהשמיט ולא ראה רש"י האך יתכן תואר גאון, והשיב ודאי בני הלא הגאונים היו קודם רש"י ולא ראו פרש"י ושפיר הקשה, אבל הרי גם זה אמת דמי שהוא באמת ראוי לזה אם כותבים עליו כן כואב לו, כי במקום שאתה מוצא גדולתו שם אתה מוצא ענותנותו.

דק כשנא בגבולם צריך למחות בהם על הכבוד הרב

ובעיקר דברי הירושלמי הנ"ל יש לעיין מה הטעם שצריך לומר לא למדתי אלא מסכת אחת ונראה דבלא"ה היו כעין גונב דעת הבריות שאילו ידעו שאינו ראוי לכך לא היו מכבדין אותו, ומיהו אם מכבדין אותו אעפ"כ ודאי מותר, שהרי עיקר הילפותא שם הוא מקרא וזה דבר הרוצח דתנן התם רוצח שגלה לעיר מקלטו ורצו אנשי העיר לכבדו יאמר להם רוצח אני אמרו לו אעפ"כ יקבל מהן שנאמר וזה דבר הרוצח, וא"כ נלפענ"ד דוקא כשבאים לכבד אחד באופן שהוא בא בגבולו כה"ג יש כאן גניבת הדעת וצריך להודיע, אבל כשמכבדו בשביל שהוא חושב שהוא למד שתי מסכתות ולא בא בגבולו כלל כה"ג אין לו לומר ג"כ דהו"ל כעין הא דאמרו איהו דאטעי אנפשיה, ודומיא דרוצח שגלה לעיר מקלטו שבא בגבולם והאנשים לא ידעו וחשבו שבא בגבולם לשם תורה או כיוצא בזה חייב לומר להם רוצח אני שאינכם מחויבים לכבדני, אבל כל שלא בא בגבולם אין זה בכלל, וכעין חילוק זה מצינו לענין הפותח חבית לא יאמר שבשבילו פתחו אבל אם הוא בעצמו חושב כן אינו חייב לומר לו עי' חולין צ"ד, וכן הבא בדרך וכיוצא בו שאמרו איהו דאטעי אנפשיה, וא"כ אפילו מי שהוא טועה וכותב יותר מלימודו מ"מ ליכא חיוב כה"ג לפענ"ד לומר לא למדתי אלא אחת, ואשמח מאד לשמוע חוות דעת קדשו בזה.

ועתה אבוא בס"ד להשתעשע בדברי כג"ק . . . (המשך דברי האגרת בחלק השו"ת, ראה לעיל עמוד פב)